

Lunds universitet

STVK04

Statsvetenskapliga institutionen

VT24

Handledare: Martin Hall

Bougainville – världens nästa land?

En processpåring av secession, separatism, och händelser på
Bougainville från 1975 till 2020

LUNDS
UNIVERSITET

Elias Larsson

Abstract

The island of Bougainville has sought secession from their overlord Papua New Guinea for decades now, and it has been one long journey till today. The aim of this essay is to map out this journey from 1975 when Papua New Guinea got its independence from Australia, to 2020, one year after the independence referendum in Bougainville. This is done with the help of process tracing, a method that specializes in the detailed description of events during a certain timeframe. The second aim of this essay is to identify certain events that might have had special impact on the separatism process on the island. This is done with the help of Damien Kingsbury's theory on motivations for secession and separatism, as well as the counterfactual analysis strategy. In the end, three time periods can be seen on Bougainville: a time of tension building, a time of war, and a time of peace. Five distinct events can also be identified to have affected the process on the island: the failed proclamation of the Republic of the North Solomons, the Panguna mine, brutality made by Papua New Guinean forces on Bougainvilleans, breaking of promises in the peace agreement, as well as the undermining of the Bougainvillean independence referendum.

Nyckelord: Bougainville, Papua Nya Guinea, Separatism, Secession, Salomonöarna, Australien, självständighetskrig, gruvdrift.

Antal ord: 9996

Förkortningar:

ABG – Autonomous Bougainville Government

BCL – Bougainville Copper Limited

BIG – Bougainville Interim Government

BPA – Bougainville Peace Agreement

BRA – Bougainville Revolutionary Army

BRF – Bougainville Resistance Force

PNG – Papua Nya Guinea

RNS – Republiken Norra Salomonerna

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte & frågeställning	2
2. Tidigare forskning	3
2.1 Forskning om Bougainville	3
2.2 Forskning om secession och separatism	4
3. Teori och analytiskt verktyg	7
4. Metod	8
4.1 Avgränsning	10
4.2 Källmaterial	10
5. Historisk bakgrund	12
6. Analys	14
6.1 Processpåring av Bougainville 1975 – 2020	15
6.1.1 Hatets väg (1975–1988)	15
6.1.2 Ilskans väg (1988–2000)	19
6.1.3 Hoppets väg (2000–2020)	22
6.2 Händelsernas påverkningsgrad på separatismprocessen	26
7. Slutsats	28
7.1 Framtida forskning	30
8. Käll- & litteraturförteckning	31
8.1 Källhänvisning	31
8.1.1 Tryckta källor	31
8.1.2 Otryckta källor	32
8.2 Litteraturhänvisning	34

1. Inledning

Idag existerar det 195 erkända länder (beroende på vilket land som tillfrågas) så som FN definierar det,¹ men genom historien har det existerat tusentals fler. Vissa länder försvinner efter en erövring, eller genom enandet av flera olika länder, eller på grund av andra anledningar. Vissa länder uppstår efter en tid av internt tumult, eller genom folkomröstningar, eller kanske en kombination av de båda eller av helt andra anledningar.

Som det ser ut idag kommer troligtvis siffran på 195 erkända länder att växa till 196 inom en snar framtid. De flesta tänker förmodligen på Skottlands osäkra diskussioner om frihet från Storbritannien, eller möjligtvis på Kataloniens till synes effektlösa strävan att bli fria från Spanien. Ingen av dessa är det korrekta svaret dock. I denna uppsats zoomar jag i stället in på Stilla havet, eller mer exakt på Melanesien. Här går det nämligen att hitta den otippade kandidaten till världens nästa land, och som kan komma att bli det så tidigt som 2027. Kandidaten är ön Bougainville, som länge har kämpat för sin självständighet från övermaktstatsen Papua Nya Guinea (PNG).

Oroligheterna mellan PNG och Bougainville började på allvar 1988 då ett blodigt tio år långt självständighetskrig påbörjades mellan de två, men separatismen på Bougainville kan spåras till längre bak i tiden än så. Efter kriget fick Bougainville mer autonomi från PNG, och lovades en självständighetsomröstning någon gång i framtiden. Denna omröstning genomfördes för bara fem år sedan under 2019, och resultatet blev en överväldigande majoritet som röstade för självständighet. Det är dock inte en bindande omröstning, och den måste först godkännas av PNG:s parlament, men mycket tyder på att det kan ske år 2027.²

Ambitionen med denna uppsats är att utföra en empirisk analys på Bougainvilles väg till mer självbestämmande från 1975 till 2020, med förhoppningen om att lära och sprida mer kunskap om denna relativt okända ö och dess öde. Vidare finns det även en ambition att dra några lärdomar om secessions- och separatismprocesser i allmänhet, och även komma fram till några distinktioner som kan tänkas ligga till grund för sådana processer.

---

¹ Saunders, Toby, "How many countries are there in 2024?", *BBC: Science Focus*, 2024-01-05. <https://www.sciencefocus.com/planet-earth/how-many-countries-are-there>. (Hämtad 2024-05-09).

² Nangoi, Donald, "PNG, B'ville agree on latter's independence", *Papua New Guinea Post-Courier*, 2021-07-07. <https://postcourier.com.pg/png-bville-agree-on-latters-independence/>. (Hämtad 2024-05-09).

1.1 Syfte & frågeställning

Syftet med att studera just Bougainville är mångfaldigt. För det första råder det forskningsbrist på specifikt Bougainville. Därmed bör ett större fokus läggas på just detta fall då det kan finnas aspekter av secessions- och separatismprocesser som ej ännu har studerats till fullo. För det andra är fallet Bougainville högst relevant för samtiden, då det är en process som ännu inte är slutförd. Det är dock viktigt att notera att denna uppsats inte kommer titta på hur fallet kan se ut i framtiden, och kommer därmed inte överskrida dagsläget. Att studera secessions- och separatismprocesser i allmänhet har också goda syften, varpå den främsta är att man får en djupare förståelse för potentiella orsakssamband som ligger till grund för själva processen.

För att underlätta forskningsproblemet behövs en frågeställning som kan leda forskningsprocessen. För denna uppsats syfte har två sådana frågor valts ut, där den första fungerar som uppsatsens centrala frågeställningen, och den andra som en utveckling på den första och besvaras utifrån den. Frågorna är som följer:

- Hur ser händelseförloppet för Bougainvilles väg mot ökad självständighet ut mellan åren 1975 och 2020?
- Vilka är de bakomliggande händelserna som kan tänkas vara avgörande för Bougainvilles secessions- och separatismprocess fortgång?

Uppsatsen kommer alltså ha en empirisk och beskrivande karaktär, med vissa förklaringsmoment för specifikt fallet Bougainville. Som har skrivits ovan är det även välkommet att försöka lära sig något om secessions- och separatismprocesser i allmänhet eftersom detta är ett fall av just detta. Dock är huvudfokus att beskriva processen i specifikt Bougainville, och även hitta händelser som kan varit avgörande för deras väg till självständighet. Med andra ord fokuserar jag på hur processen har skapats och vad som påverkat den under årens gång.

2. Tidigare forskning

Eftersom syftet med denna uppsats är att förmedla kunskap om det specifika fallet Bougainville, men också förhoppningsvis lära sig något om secessions- och separatismprocesser i allmänhet, är det rimligt att dela upp den tidigare forskningen i två delar. Den första belyser den mest relevanta forskning som gjorts på Bougainville, oavsett om det har berört secession och separatism eller inte. Detta är även relevant eftersom det råder forskningsbrist på fallet, speciellt i jämförelse med andra fall. Den andra delen belyser secessions- och separatismforskning i allmänhet, eftersom Bougainville har valts som ett fall av just detta. Båda delarna anses vara relevanta för uppsatsens syfte.

2.1 Forskning om Bougainville

Som diskuterats i syftet är fallet Bougainville relativt utforskat, men det finns några relevanta verk som är rimliga att nämna. Först ut är författaren Peter Polomkas *Bougainville: Perspectives on a crisis* som belyser de olika aktörernas perspektiv på, och under, konflikten mellan Bougainville och PNG.³ Bland annat får man ta del av perspektiven från Bougainvilles rebelledare Francis Ona, PNG:s premiärminister vid tillfället Rabbie Namaliu, men även flera andra aktörer.

Ett annat omfattande verk täcker Bougainvilles historia, kallad *Bougainville: Before the conflict*, och är skriven av professor i statsvetenskap Anthony J Regan och författaren Helga M Griffin.⁴ I denna bok kan man ta del av öns historia från koloniseringstiden till precis innan konflikten mellan Bougainville och PNG bröt ut 1988, samt få en djup förståelse för grunderna till det som utgör livet på ön. Anthony J Regan har inte bara författat detta verk, utan även en artikel vid namn *Causes and course of the Bougainville conflict* publicerad i ”Journal of Pacific History”.⁵ I artikeln går han kort igenom aspekter bakom konflikten på Bougainville, dess kultur, ekonomi, och kopparexport. Det är en mycket grundläggande introduktion till ämnet.

I boken *The Good Neighbour: Australian Peace Support Operations in the Pacific Islands 1980–2006* skriven av författare Bob Breen kan man följa Australiens roll i konflikten, som för

---

³ Polomka, Peter (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, The Australian National University, Canberra, 1990.

⁴ Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M, *Bougainville: Before the conflict*, The Australian National University, Canberra, 2015.

⁵ Regan, Anthony J, ”Causes and course of the Bougainville conflict” i *The Journal of Pacific History*, 33:3, Routledge, 1998.

övrigt är en viktig aktör i allmänhet.⁶ Australien hade ett stort intresse för gruvnäringen på Bougainville, och var därför mycket intresserade av hur situationen utvecklades. I boken beskrivs Australiens fokus på att försöka medla fred mellan de två parterna, och hur australiensiska fredsbevarande trupper sattes in på ön.

Sista verket som presenteras är *NGO:s and post-conflict recovery* redigerad av författarna Helen Hakena, Peter Ninnes, och doktorand Bert Jenkins.⁷ Detta verk fokuserar på tiden efter konflikten och hur situationen har sett ut sedan dess. Främst diskuteras rollen av NGO:s i regionen, samt andra partners som har bidragit för att återbygga Bougainville och dess roll i Melanesien.

Denna essäs forskningsstudie etablerar sig bland detta forskningsläge med fokuset på de bakomliggande händelserna till separatismprocessen som helhet, och söker avgöra i vilken grad de har relevans till Bougainvilles väg mot självständighet. För att märka ut uppsatsen från de andra verken som redan skrivits om ämnet ska bland annat en mycket detaljerad genomgång av händelseförloppet genomföras, samt att i samarbete med teori försöka utröna specifika händelser som påverkat secessions- och separatismprocessen på Bougainville. Med hjälp av detta tillvägagångssätt är förhoppningen att kunna utröna vilka händelser som har större betydelse för Bougainvilles väg mot självständighet än andra händelser, och på så sätt få en unik inblick i processens struktur.

2.2 Forskning om secession och separatism

Innan jag går in på själva forskningsläget, är det viktigt att förklara hur jag har valt att använda de båda begreppen secession och separatism. Det råder nämligen ingen enighet bland forskarna angående hur dessa två begrepp agerar gentemot varandra. Faktum är att de är mycket lika varandra. En rimlig definition menar att separatism är strävan att bryta sig loss, medan secession är själva utbrytningen, vilket gör begreppen nästan synonyma.⁸ Jag har valt att använda denna definition, vilket också är anledningen till att jag använder begreppen i synergi.

Secessions- och separatismforskning är i princip uppdelad i två olika frågeställningar. Vissa forskare är intresserade av beskrivande frågor som exempelvis ”varför väljer stater att bryta sig loss?”. Andra forskare är mer intresserade av normativa frågor som exempelvis ”när och hur är

---

⁶ Breen, Bob, *The Good Neighbour: Australian Peace Support Operations in the Pacific Islands 1980–2006*, Cambridge University Press, Cambridge, 2016.

⁷ Hakena, Helen, & Ninnes, Peter, & Jenkins, Bert (eds.), *NGO:s and post-conflict recovery: The Leitana Nehan Women's Development Agency, Bougainville*, The Australian National University, Canberra, 2006.

⁸ Kingsbury, Damien, *Separatism and the State*, Routledge, London & New York, 2021. s 5–6.

det rättfärdigat för en stat att försöka bryta sig loss?”. Ibland finner man forskare som täcker båda aspekterna. Här nedan redovisas några forskare med deras verk, som anses vara relevanta.

Professor Emeritus i juridik och statsvetenskap Donald L. Horowitz har skrivit en artikel vid namn *Patterns of Ethnic Separatism* från år 1981. I artikeln väljer Horowitz att titta på separatism från två synvinklar. Den första synvinkeln förklarar vissa separatisttrender vilket han gör genom att jämföra fall genom historien och försöka hitta samband. Den andra synvinkeln går ut på att hitta samband mellan grupper vilket görs genom att jämföra fall som skiljer sig geografiskt och inte i tid. Horowitz tittar på detta genom att fokusera på förhållandet mellan separatistgruppers ekonomiska situation och regionens ekonomiska situation vilket han presenterar genom att föra in fall i en tabell för ekonomisk situation. En viktig slutsats från hans studie är att fattiga etniska grupper som lever i periferin av en rikare region har större tendens att starta en separatiströrelse än andra grupper.⁹

Professor i filosofi Allen Buchanan är en av tunglyftarna inom separatism- och secessionsforskning. Han har skrivit en artikel vid namn *Theories of Secession*, från år 1997, som främst går igenom de normativa aspekterna av secession. Bland annat diskuterar Buchanan under vilka omständigheter en grupp har den moraliska rätten att bryta sig loss från övermaktstaten. Han går även igenom möjligheten för internationell lag att ge rätten till secession.¹⁰

Professor i statsvetenskap Aleksander Pavković och professor i juridik Peter Radan, har skrivit en omfattande bok om secessionsteori och hur det fungerar, vid namn *Creating New States: Theory and Practice of Secession* från år 2007. I den går de bland annat igenom olika typer av secessionsteorier däribland den beskrivande teorin och den normativa teorin. Likte de typer av frågor som jag gav som exempel något stycke upp, går dessa teorier in på varför stater bryter sig loss, men också när och hur det rättfärdigas. Som svar på den första frågan går Pavković och Radan igenom förhållanden som gynnar födseln av separatism såsom geografisk läglighet, etniska och kulturella skillnader, samt historia. Som komplement till förutsättningarna kommer även orsaker till separatiströrelsens födsel, det vill säga användandet av våld, diskriminering, tvångsförflyttning, med mera. Som svar på den normativa frågan använder Pavković och Radan internationell lag till sin hjälp och menar att ifall en grupp inte

---

⁹ Horowitz, Donald L, ”Patterns of Ethnic Separatism” i *Comparative Studies in Society and History*, 23:2, Cambridge University Press, 1981.

¹⁰ Buchanan, Allen, ”Theories of Secession” i *Philosophy & Public Affairs*, 26:1, Wiley, 1997.

representeras i övermaktens regering eller parlament så har de rätten att bryta sig loss, men de erkänner samtidigt att det finns flera sätt att resonera kring denna fråga.¹¹

Professor i internationella relationer David S. Siroky, och doktorand i statsvetenskap John Cuffe har skrivit en artikel kring relationen mellan autonomisk status och separatism vid namn *Lost Autonomy, Nationalism and Separatism* från år 2014. I den analyserar de data från 324 olika separatistgrupper från 100 olika länder mellan 1960 och 2000. Siroky och Cuffe tittar främst på grupper som har haft någon form av autonomi, men som sedan har blivit fråntagen av en övermaktensstat. Dessa grupper har visat sig ha en större tendens att bli separatister än de grupper som aldrig har haft autonomi eller de grupper som har stor autonomi.¹²

Professor i internationell politik Damien Kingsbury har skrivit en bok vid namn *Separatism and the State* från år 2021. I den går han igenom olika utgångspunkter för separatism och secession. Han går även igenom en lista på motivationer och faktorer som gör att folk får separatisttankar, vilket är taget från en överblick av separatismprocesser genom historien.¹³ Det är teorier från detta verk som jag har valt att använda som analytiskt verktyg då analysen genomförs, dels eftersom listan på motivationer passar mycket väl till uppsatsens ändamål och för att det hjälper till med förståelsen för separatismprocessen i Bougainville bättre. I teorikapitlet återfinns en utvecklad förklaring av detta.

Till skillnad från forskning om fallet Bougainville, har separatism- och secessionsforskning ett relativt rikt forskningsunderlag. Det finns redan många utvecklade verk inom detta, och denna uppsats kommer troligtvis inte bidra med något revolutionerande inom just denna forskning. Däremot är det möjligt för uppsatsen att försöka bekräfta de slutsatser som redan gjorts genom att titta på det relativt outforskade området om Bougainville, och hur secession- och separatismforskningens olika resonemang passar in i detta fall. Jag har dessutom valt att använda en av forskarna som presenterats i den tidigare forskningen som uppsatsens analytiska verktyg som hjälp för detta, vilket har nämnts tidigare. Det som kommer märka ut denna uppsats från de tidigare verken är snarare fallet om Bougainville och metoden som kommer appliceras för att bättre förstå detta fall.

---

¹¹ Pavković, Aleksander, & Radan, Peter, *Creating New States: Theory and Practice of Secession*, Ashgate, Aldershot & Burlington, 2007.

¹² Siroky, David S, & Cuffe, John, "Lost Autonomy, Nationalism, and Separatism" i *Comparative Political Studies*, 48:1, SageJournals, 2014.

¹³ Kingsbury, *Separatism and the State*, 2021.

3. Teori och analytiskt verktyg

Damien Kingsbury, professor i internationell politik vid Deakin university i Australien, har under många år forskat kring internationella konflikter och händelser. En av hans forskningsområden har bland annat varit om secessions- och separatismteori. I sin bok *Separatism and the State* belyser han att det finns fyra olika teoretiska utgångspunkter att gå utefter när man studerar just secession och separatism. Dessa är: utförda olägenheter mellan separatisterna och övermaktlandet, etniska och kulturella skillnader, geografiska förhållanden, samt politisk kontext. I de flesta fall för secession och separatism är det mer än en av dessa utgångspunkter som är närvarande.¹⁴ Dessa utgångspunkter kan också ses som kriterier eller anledningar till att en separatiströrelse existerar i ett specifikt land. I Bougainvilles fall stämmer i princip alla dessa in på deras situation, vilket redogörs i kapitlet för historisk bakgrund senare i uppsatsen.

Vad som är av särskilt intresse för denna uppsats analys är den första utgångspunkten, nämligen utförda olägenheter mellan separatisterna och övermaktlandet. Kingsbury förklarar hur det är betydligt mindre sannolikt att människor ingår i separatiströrelser, ifall de inte känner att de har blivit utsatta för orättvis behandling. De behöver någon form av motivation för att agera mot övermaktstaten, speciellt om de planerar att tillämpa ett mer konfronterande tillvägagångssätt.¹⁵ Just sådana motivationer är även något som Kingsbury tar upp i sin bok. Nedan följer en lista på de viktigaste.¹⁶

- Ekonomisk fördrivning från ett område.
- Bristen på kompensation vid exploatering av resurser.
- Ojämlig fördelning av materiell mellan periferin och centrum, på periferins bekostnad.
- Postkoloniala tendenser där övermaktstaten behandlar periferiregionen som en koloni.
- Uteslutning av en viss grupp från att ha politiskt inflytande inom övermaktstaten.
- Nekande till grundläggande politiska rättigheter.
- Användandet av orättfärdigt våld.
- Etnisk diskriminering.

---

¹⁴ Kingsbury, s 30.

¹⁵ Kingsbury, s 40.

¹⁶ Kingsbury, s 40–43.

Med hjälp av Kingsburys olika motivationer för separatism och secession går det att avgöra ifall vissa händelser i ett land och region (som drabbats av separatism) haft en påverkan på själva secessions- och separatismprocessen. Genom att använda detta som ett analytiskt verktyg i analysen, är det alltså möjligt att få en djupare förståelse för hur händelseförloppet i just Bougainville ser ut. Det hjälper också till med att försöka ta reda på vilka de eventuella bakomliggande händelserna som ligger bakom den ökade separatismprocessen är. Mer om detta i metodkapitlet.

4. Metod

Eftersom intentionen med denna uppsats är att detaljerat studera händelseförloppet av Bougainvilles secessions- och separatismprocess, passar processpåring som en ypperlig metod.¹⁷ Det viktigaste att tänka på då en sådan metodologisk strategi appliceras är att ha ett rikt källmaterial, så att det faktiskt är möjligt att gå igenom händelseförloppet i detalj. Det skulle kunna vara litteratur som skrivits på området, förslagsvis historien om Bougainville. Det skulle kunna vara medias nyhetsrapportering av händelseförloppet. Ett annat alternativ är att titta på uttalanden från rebelledaren Francis Ona, samt PNG:s premiärminister vid tillfället Rabbie Namaliu. Det finns många olika typer av källmaterial att titta på här, vilket inte är en nackdel när det kommer till processpåring. Eftersom en detaljerad bild av händelseförloppet är önskvärdt, är det nödvändigt att ta empiri från flera olika källtyper.¹⁸

Förhoppningen med processpåringen är att dissekera händelseförloppet och finna samband som länkar samman de olika potentiella förklaringsfaktorerna till det slutgiltiga utfallet, det vill säga en ökad separatism och strävan för secession på Bougainville. Själva poängen här är helt enkelt att försöka ta reda på hur det kunde sluta som det gjorde, och därmed är det själva processen som står i fokus, inte utfallet.¹⁹ Huvudfokuset är att försöka finna korrelationer utifrån den beskrivande analysen, vilket leder in i en annan punkt. Förhoppningen är nämligen, som tidigare nämnts, att kunna identifiera specifika händelser som har påverkat secessions- och separatismprocessens framryckning på Bougainville.

---

¹⁷ Lindvall, Johannes, "Fallstudiestrategier" i *Statsvetenskaplig tidskrift*, 109:3. s 274–275.

¹⁸ Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017. s 130.

¹⁹ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns, & Wängnerud, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 2017. s 129–130.

För att göra detta kommer Damien Kingsburys teori om secession och separatism tillsammans med sin motivationslista vara till hjälp. Detta kommer underlätta att identifiera händelser som särskilt påverkat Bougainvilles secessions- och separatismprocess. Efter att händelserna har uppdragats genom processspårningen kommer de filtreras genom Kingsburys motivationslista, för att se ifall händelserna i fråga stämmer överens med en eller flera av motivationerna för skapandet av secessions- och separatiströrelser.

En egen bedömning kommer sedan genomföras på händelsen utefter hur väl den stämmer överens med Kingsburys motivationslista, och hur händelsen länkar samman andra händelser under processspårningen. Beroende på bedömning kommer händelsen kategoriseras in i en av två kategorier: "Nödvändig för Bougainvilles ökade secessions- och separatismprocess" eller "tillräcklig för Bougainvilles secessions- och separatismprocess". Om händelsen är "tillräcklig" innebär det att den såg till att processen fortgick, men ifall händelsen är "nödvändig" innebär det att utan den skulle processen inte utvecklats i den mån den gjorde. Vad för bedömning som görs kommer motiveras väl utifrån motivationslistan och händelseförloppets sammanlänkande.

Denna del av analysen kommer innehålla den kontrafaktiska strategin eftersom det är väl sammankopplat med händelser och verkan. Den kontrafaktiska strategin går i princip ut på att ställa sig frågan: "Skulle y inte ha inträffat om inte x hade skett?".²⁰ För denna uppsats är y en ökad eller fortgående secessions- och separatismprocess, och x :et är de händelser som kan tänkas ha påverkat processen. Därmed kommer samtliga händelser som uppdragats med hjälp av själva processspårningen att analyseras genom detta tankesätt, och till sin hjälp även ha Kingsburys teoretiska verktyg.

Med hjälp av denna metod kan specifika händelser som påverkat Bougainvilles väg mot självständighet identifieras, och kan därmed även klassas som så kallade formativa moment. Dessa formativa moment är händelser eller orsaker som har varit så pass avgörande för utvecklingslinjen, att de anses ha låst fast aktörer och institutioner på en viss bana. Med andra ord har momentet varit nödvändigt för processens fortgång.²¹ På detta vis går det att utröna vilka händelser som har haft mindre och större påverkan på Bougainvilles secessions- och separatismprocess, och möjligtvis även i längden förstå vad som gör att en sådan process blir till.

---

²⁰ Lindvall, "Fallstudiestrategier" i *Statsvetenskaplig tidskrift*. s 276.

²¹ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns, & Wängnerud. s 130.

4.1 Avgränsning

Separatism och strävan för secession har existerat på Bougainville i princip sedan tyskarna koloniserade ön under 1800-talet. Trots att det kan finnas spår av dagens situation redan då, kommer inte processspårningen täcka den tiden eftersom det är ett för stort tidsspänn och därmed krävs en avgränsning. Sedan 1800-talet har ön bytt makthavare flera gånger, men den senaste ägaren är, som skrivet tidigare, PNG som fick ön i samband med sin självständighet från Australien 1975. Föraktet mot PNG:s regering, och viljan att bli fri, började på allvar vid detta tillfälle. Jag har därmed kommit fram till att avgränsa tidsspännet med en början 1975. Vidare har uppsatsens analys avgränsats till året 2020. Motivering bakom detta ligger i den icke bindande självständighetsomröstning som Bougainville genomförde 2019, där en överväldigande majoritet röstade för frihet. Året 2020 har valts för att även få med eventuella reaktioner och konsekvenser av omröstningen i analysen, och därmed anses det som en bra avgränsning. Analysen skulle kunnat avgränsas till 2027 då Bougainville sägs få sin efterlängttade frihet, men eftersom jag inte ämnar förutspå vad som komma skall eller hur processen ser ut om några år, är detta inte ett rimligt alternativ för avgränsning. Fokuset för denna uppsats ligger enbart på processen så som den har sett ut från 1975 till 2020.

4.2 Källmaterial

Eftersom en vital del av en processspårning är att detaljerat beskriva ett händelseförlopp, behövs också ett rikt källmaterial, vilket har nämnts tidigare. Detta betyder även att flera olika källtyper kommer att användas. Den kanske viktigaste källtypen som kommer att användas är redan skriven litteratur på ämnet, däribland vissa verk som även fungerar som den tidigare forskningen för denna uppsats. Dessa verk kan handla om allt från Bougainvilles historia eller grannländers inblandning, till mer specifika händelser under processens gång. Urvalet av detta material har avgjorts med hjälp av främst Google Scholar, där det är möjligt att se hur många verk som har refererat till en viss bok eller artikel. Om boken eller artikeln har refererats till många gånger, anses verket vara av stor relevans för forskningsläget i ämnet. Utifrån detta har sex böcker eller artiklar valts ut som underlag för detta material.

En kort presentation av detta källmaterial är följande: australiensiska parlamentets egen rapport *Bougainville: The Peace Process and Beyond*, Anthony Regans artikel *Causes and course of the Bougainville conflict*, Anthony Regan och Helga Griffins bok *Bougainville before the conflict*, John Connells artikel *Bougainville: A New Pacific Nation?*, Colin Filers artikel *The*

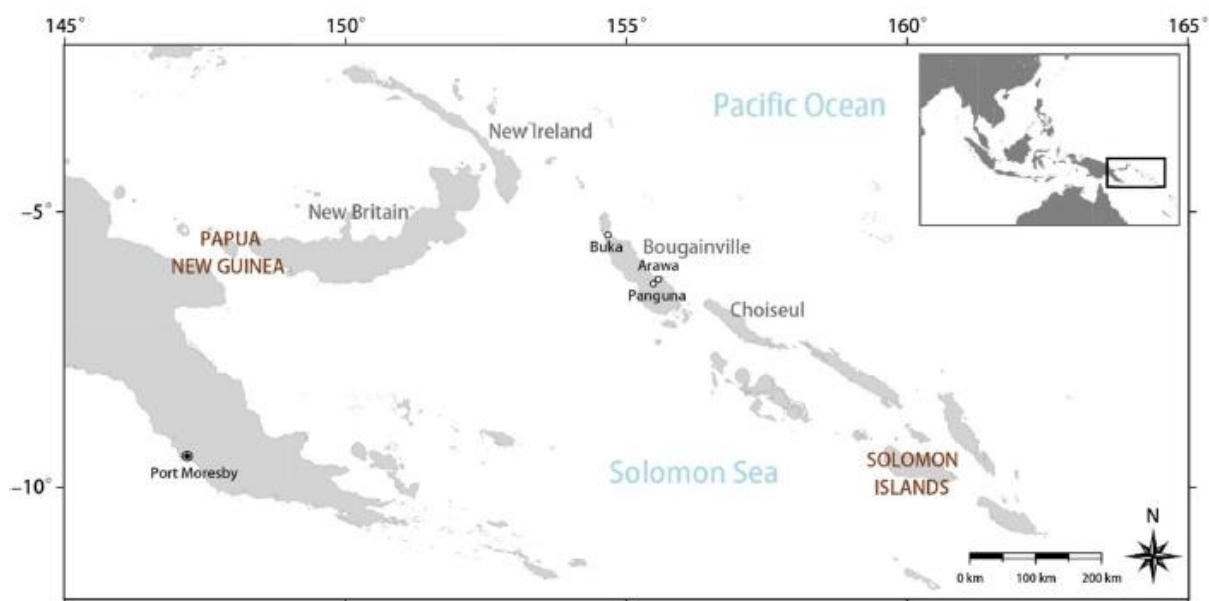
Bougainville rebellion, the mining industry and the process of social disintegration in Papua New Guinea, samt Robert Wirsing och Ehsan Ahraris bok *Fixing fractured nations*.

Utöver detta kommer även medias nyhetsrapportering att användas för att beskriva händelseförloppet i den mån det är möjligt. Dock är det viktigt här att ha i åtanke att användandet av denna typ källmaterial och dess information kan vara kraftigt tendensiöst. Tre nyhetstidningar av olika bakgrund har valts ut för att få ett så brett förmedlande av händelseförloppet som möjligt. Dessa är australiensiska *ABC News*, Papua Nya Guineas *Post-Courier*, och Bougainvilles egen lokaltidning *The Bougainville Bulletin*. Samtliga av dessa kan ha goda anledningar att förmedla händelseförloppet från en viss vinkel som gynnar dem själva. Detta förändrar inte faktumet att den litteratur som ska användas inte är helt objektiv, men det kan tänkas vara avsevärt mindre partiskt material än nyhetsrapporteringar. Nyhetstidningarna kommer att användas mer i slutet av händelseförloppet, då jag endast har lyckats finna upplagor som inte är äldre än 2005.

Slutligen kommer även uttalanden och perspektiv från aktörer som varit nära secessions- och separatismprocessen att undersökas. Detta kan vara rebelledare från Bougainville, politiker från PNG, eller aktörer från andra inblandade länder såsom Australien och Nya Zeeland. Som material för detta kommer främst Peter Polomkas *Bougainville: Perspectives on a crisis* att användas, som har presenterats tidigare i uppsatsen. Det är ett verk med samlat material från inblandade aktörer och hur de har yttrat sig under händelseförloppet. Likt nyhetsrapporteringar, är det viktigt att vara medveten om detta materials ökade opartiskhet. Det är högst troligt att informationen som tags från exempelvis en rebelledare från Bougainville, är mycket partisk och förmedlar den informationen på grund av en viss agenda. Trots detta är det nödvändigt att även använda denna typ av material för att få en så detaljerad bild av händelseförloppet som möjligt.

5. Historisk bakgrund

För att förstå sig på bakgrunden till den situation som råder idag på Bougainville, krävs det en återblick till koloniseringstiden. Under slutet av 1800-talet hade de europeiska stormakterna ännu inte bestämt hur gränserna för deras sfärer av influens skulle se ut i Melanesien. PNG, Salomonöarna, och Bismarckarkipelagen var därmed fortfarande orörda av européerna. Detta skulle dock förändras snabbt när både Storbritannien, med sina australienska kolonier, och kejsardömet Tyskland fick upp ögonen för området.²²

Figur 1: Karta över Bougainville och dess omedelbara geografiska närområde.²³

Till en början kom de båda stormakterna överens om en delning av området, där Tyskland fick den norra delen av PNG tillsammans med Bismarckarkipelagen, och Storbritannien fick den södra delen av PNG. I samband med denna överenskommelse delade de båda stormakterna även Salomonarkipelagen mellan sig. Tyskland fick de nordligaste öarna, vilket inkluderar Bougainville, Buka, Shortlandöarna, Choiseul, Isabel, Ontong Java, och delar av Floridaöarna. Storbritannien fick de sydligaste öarna, vilket inkluderade resterande öar av Salomonarkipelagen. Runt sekelskiftet 1899–1900 ändrades denna överenskommelse vilket resulterade i att Storbritannien tog kontroll över samtliga öar i Salomonarkipelagen förutom

²² Griffin, James, "Origins of Bougainville's Boundaries" i Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M (eds) *Bougainville before the conflict*, ANU eView, Australia, 2015. s 74.

²³ Connell, John, "Bougainville: A New Pacific Nation?" i *Small States & Territories*, 3:2, 2020. s 376.

Buka och Bougainville. Sedan dess har gränserna för både PNG och Salomonöarna varit oförändrade, bortsett från att de har ändrat ägare och blivit självständiga.²⁴

Konsekvensen av denna europeiska gränsdragning har blivit att Bougainville tillhör ett land som skiljer dem åt på i princip varje punkt. De är geografiskt frånskilda varandra, de delar inte samma historia eller kultur, och folken har olika etniska tillhörigheter. Faktum är att Bougainville egentligen är mycket mer likt sina grannar i Salomonöarna, än de mer avlägsna i övermaktstatsen PNG.²⁵ Med en återblick till forskningsläget går det att se hur detta är mycket gynnsamma förhållande för secessions- och separatist rörelser att födas. Aleksander Pavković och Peter Radan förklarar hur geografisk frånskildhet från övermaktstatsen, samt olika etniska folkgrupper leder till en ökad risk för önskan om mer autonomi eller till och med självständighet.²⁶ Detta innebär att denna uppsats val av Bougainville inte enbart är ett fall av separatism, utan snarare ett fall av etnisk separatism.

Bougainvillerna har under det senaste seklet utvecklat en alltmer negativ syn på utlänningar, som bara har blivit värre med åren. Detta har ytterligare cementerat den etniska aspekten av deras separatism. Ända sedan slutet av 1800-talet har de varit styrda av diverse aktörer. Först kejsardömet Tyskland, sen Storbritanniens koloni Australien, för att sedan bli ockuperade av Japan under andra världskriget, sen återgå till Australien, och nu under PNG:s kontroll. Detta har sällan varit gynnsamt för Bougainville, vilket har mest påverkat befolkningen på ön. Effekten av detta har blivit att Bougainvillerna har utvecklat en viss främlingsfientlighet, och i vissa fall talas det om ”red skins” och ”white skins” när det refereras till papuaner och västlänningar.²⁷

---

²⁴ Griffin, ”Origins of Bougainville’s Boundaries” i Regan & Griffin (eds.) *Bougainville before the conflict*, 2015. s 75.

²⁵ Connell, ”Bougainville: A New Pacific Nation?” i *Small States & Territories*, 2020. s 375.

²⁶ Pavković & Radan, *Creating New States: Theory and Practice of Secession*, 2007. s 175–178.

²⁷ Parliament of Australia, *Bougainville: The Peace Process and Beyond*, Canberra, 1999. s 22.

Figur 2: Karta över öarna Buka och Bougainville.²⁸

6. Analys

Analysen kommer att vara uppdelad i två delar. Den första delen täcker processspårningen av händelseförloppet på Bougainville från 1975 till 2020. Det är här som en detaljerad återberättelse av processen kommer äga rum. I den andra delen av analysen identifieras de händelser som anses ha påverkat Bougainvilles väg mot ökad separatism och secessionsvilja. Detta baseras på det som processspårningen har uppdagat genom källmaterialet. Det är även i denna del som varje händelse kommer att testas gentemot Damien Kingsburys motivationslista för secession och separatism, och den kontrafaktiska strategin. Utifrån detta placeras sedan händelserna i en av de två givna kategorierna, ”tillräcklig” eller ”nödvändig”, som avgör vilken påverkningsgrad de haft på processen.

²⁸ Polomka, (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, 1990. s 14.

6.1 Processpåring av Bougainville 1975 – 2020

6.1.1 Hatets väg (1975–1988)

Redan som barn lär sig bougainvillerna att de inte är det samma som sin övermaktstat PNG. Moses Havini, tidigare verkställande direktör för Norra Salomonernas provinsregeringsråd, menar att de snarare finner likheter med grannlandet i söder, Salomonöarna. Detta tankesätt fortsätter de sen att ha resten av sitt liv, vilket är grunden för alla tankar om secession och separatism.²⁹ Därför kom det kanske inte som en överraskning när Bougainville utropade sin egen självständighet den 1 september 1975 som Republiken Norra Salomonerna (RNS), bara några veckor innan PNG självt skulle bli självständigt från Australien.

John Connell, professor vid Sydney University, identifierar tre motiveringar bakom secessionen. För det första påpekas den stora skillnaden i etnicitet, historia, och kultur som råder mellan Bougainville och PNG, något som tycks vara en viktig grundpelare för separatismprocessen som helhet. För det andra ansåg bougainvillerna att deras historiska utsatthet för kolonialism gav dem rättigheten att bestämma sin egen politiska identitet i och med Australiens avsägelse över marken. Och för det tredje, Bougainville hade den ekonomiska möjligheten att klara sig på egen hand.³⁰

Många ministrar i PNG:s regering kände sig djupt kränkta efter utropandet av den nya republiken, och polis skickades till ön för att stoppa processen efter att ett antal regeringsbyggnader hade vandaliserats.³¹ Detta förgäde bougainvillerna, och PNG-polisens närvaro fördömdes av John Momis, den sittande ordförande i RNS-rådet och ledare för strategkommittén på Bougainville, som en invasion.³² En invasion kanske det till och med hade kunnat resultera i, men tack vare framför allt PNG:s premiärminister Michael Somare blev det inte så. Han vägrade att använda polisstyrkan för användandet av våld på separatisterna trots stor press från övriga i regeringen, och valde i stället att koncentrera sig på att upprätthålla lag och ordning på ön, något som verkligen behövdes i dessa oroliga tider.³³ Somare verkade ha förstått, precis som secessions- och separatistteoretikerna Aleksander Pavković, Peter Radan, och Damien Kingsbury kommit fram till (se tidigare forskning- och teoridelarna), att användandet av orättfärdigt våld är en god anledning för separatister att stärka sin beslutsamhet.

---

²⁹ Havini, Moses i Polomka, Peter (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, The Australian National University, Canberra, 1990. s 24.

³⁰ Connell. s 379.

³¹ Havini i Polomka (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, 1990. s 23–24.

³² Connell. s 379.

³³ Griffin, James, ”Movements towards secession 1964–1976” i Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M (eds) *Bougainville before the conflict*, ANU eView, Australia, 2015. s 298–299.

John Momis skulle komma att förstå Somares roll i att inte trappa upp våldsamheterna, vilket resulterade i att de båda började talas vid i telefon för att komma fram till en lösning som inte innebar väpnad konflikt och hundratals döda. Momis förklarar själv hur Somare grep tag om möjligheten då Momis föreslog en vapenvila, trots att det inte var särskilt våldsamt till att börja med. Oavsett gav det Momis tillräckligt med tid att lugna ner bougainvillerna och övertala dem att gå den diplomatiska vägen och förhandla med den nationella regeringen, i stället för att gå den våldsamma vägen som med all säkerhet skulle inneburit ett blodigt självständighetskrig.³⁴

På grund av detta inledes sedan förhandlingar med den nationella regeringen. Representanterna för Bougainvilles befolkning insåg att total självständighet var för mycket att begära särskilt eftersom RNS inte hade fått internationellt stöd för sin självständighet.³⁵ Däremot lyckades parterna förhandla fram större autonomi på Bougainville och inrättandet av ett provinsielement regeringssystem, med möjlighet för större decentralisering i framtiden.³⁶ Det var säkerligen inte vad de flesta på Bougainville hade hoppats på, men Momis själv påpekade hur han tyckte det var ett bra avtal för Bougainville.³⁷

Det var förmodligen tack vare John Momis och Michael Somares vilja att sätta fred och vänskap före krig och fientlighet, som gjorde att situationen slutade på ett diplomatiskt sätt. Om någon av dem hade haft ett annorlunda tankesätt, eller ifall Somare hade lyssnat på sina ministrar eller Momis lyssnat på sin befolkning, är sannolikheten stor att det hade blossat upp i krig.

Olyckligtvis skulle det visa sig att efterkommande PNG regeringar inte uppfyllde kraven till fullo så som avtalet hade stipulerat. Specifikt var det punkten om möjlighet för utökad decentralisering i framtiden som inte hölls. PNG misslyckades att se Bougainville som en unik entitet i landet, som behövde och krävde ett annorlunda bemötande än PNG:s övriga provinser. Momis förklarar hur PNG aldrig insåg hur stark identitet bougainvillerna kände gentemot sin ö; en identitet och självbestämmande som de var villiga att spilla blod för. Bougainvillerna kände helt enkelt inte att den nationella regeringen lyssnade på dem eller deras önsksningar.³⁸ Trots att avtalet inte hölls till fullo, rådde det ändå fred på ön en bra bit in på 1980-talet. Däremot

---

³⁴ Momis, John, "Shaping leadership through Bougainville indigenous values and catholic seminary training – A personal journey" i Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M (eds) *Bougainville before the conflict*, ANU eView, Australia, 2015. s 313–314.

³⁵ Connell. s 379.

³⁶ Parliament of Australia, *Bougainville: The Peace Process and Beyond*, 1999. s 15.

³⁷ Momis, "Shaping leadership through Bougainville indigenous values and catholic seminary training – A personal journey" i Regan, & Griffin (eds) *Bougainville before the conflict*, 2015. s 314.

³⁸ Momis. s 315–316.

växte föraktet mot den nationella regeringen under ytan, något som skulle nå sin kulmen i slutet av 1980-talet.

Detta förakt tilläts framför allt att växa på grund av girigheten att utvinna Bougainvilles naturresurser. Detta kom i form av Panguna koppargruva. Under sin storhetstid på 1980-talet stod gruvans resurser för 44% av PNG:s export och hela 17% av de totala statliga inkomsterna. Uppbyggnad av gruvan påbörjades redan under tidigt 1970-tal, och vid sin tid var det en av världens största dagbrottsgruvor.³⁹ Tillsammans med de stora inkomsterna kom dock även missnöjet från lokalbefolkningen, och det skulle bara bli större och större.

Australiensiska Don Vernon, verkställande direktör för gruvans ägare Bougainville Copper Limited (BCL), förklarar hur allt började med att flera lokalinvånare tvingades flytta från sina hem i förmån för gruvan, något som fortgick allt eftersom gruvan blev större. Detta var en plats där bougainvillerna hade levt hela sitt liv, deras förfäder var begravda där, och alla träd och vattendrag symboliserade deras plats på jorden. De omplacerade familjerna kunde flyttas till byar längre bort, eller bo i provisoriska nybyggda hus ovanpå de gigantiska högar som skapats av all jord och sten från den utgrävda gruvan, där de både natt och dag blev utsatta för bullret av gruvan och de starka strålkastarna från dess maskiner.⁴⁰

Lokalbefolkningen hade inte heller blivit tillfrågade när byggandet av gruvan påbörjades. Som motargument svarade de australiensiska gruvprospekterna att bougainvilleisk äganderätt inte gällde eftersom allt under marken tillhörde PNG:s regering. Detta förakt blev bara större eftersom det kom från utlänningar, något som bougainviller har misstrott ända sedan kolonialtiderna.⁴¹ De påmindes konstant av att de hade med utlänningar att göra eftersom det ofta förekom kommunikationsproblem mellan gruvpersonal och lokalbefolkning. Bougainville är nämligen hem till cirka 20 språk vilket gjorde att de ibland inte kunde samtala. Detta orsakade ytterligare frustration.⁴²

En annan orsak till ökat missnöje var den ojämna fördelningen av den lilla kompensation som BCL bidrog med. De som hade tvångsflyttats från sina hem fick en viss summa pengar för sina besvär, men tack vare besvärliga äganderättstraditioner som inte var kompatibel med västerländsk äganderättlag, ledde detta till att vissa fick betydligt mer än andra och vissa fick inget alls. Detta skapade ojämlikhet mellan bougainviller.⁴³

---

³⁹ Parliament of Australia. s 17–18.

⁴⁰ Vernon, Don, ”The Panguna Mine” i Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M (eds) *Bougainville before the conflict*, ANU eView, Australia, 2015. s 260–262.

⁴¹ Parliament of Australia. s 18.

⁴² Vernon, ”The Panguna Mine” i Regan, & Griffin (eds) *Bougainville before the conflict*, 2015. s 263–266.

⁴³ Parliament of Australia. s 19–20.

Slutligen fanns det ytterligare en orsak till det ökade föraktet mot BCL och PNG; miljöförstöring. 1,2 miljarder ton jord hade blivit uppgrävt, och av den mark som hade bearbetats var 99,4% helt oanvändbar inom den överskådliga framtiden.⁴⁴ Vernon själv erkänner också hur gruvbolaget BCL var orsaken till just denna miljöförstöring på ön. Den största förändringen skedde i den närliggande Kawerongfloden, som sedan leder in i Jabafloeden, som till slut mynnar ut i havet vid Bougainvilles västkust. BCL hade nämligen använt flodnätet för att på smidigaste sätt få bort det avfall som producerades från gruvan, då tanken var att det skulle flyta ut i havet. Dock var det enbart 60% av avfallet som faktiskt nådde havet, vilket gjorde att den resterande 40% fastnade på botten av floderna, något som i sin tur orsakade översvämningar och förändring i miljö och ekosystem.⁴⁵

Samtidigt menar Vernon att BCL blev orättvist anklagade för att ha orsakat all typ av miljöförändring i området. Om det var för vått, för torrt, för lite djur att jaga, om någon blev sjuk, eller annat så anklagades automatiskt BCL och gruvan för att vara boven. Vernon förnekar BCL:s inblandning i dessa fenomen helt och hållet.⁴⁶ Ett oberoende nyzeeländskt granskningsföretag blev inkallat för att undersöka saken, och de kom fram till att BCL inte stod ansvariga för de klimatförändringar som de var anklagade för. Detta förargade lokalbefolkningen ännu mer som kallade undersökningen falsk, och att granskningsföretaget hade ljugit till fördel för BCL.⁴⁷

BCL kanske inte stod ansvariga för de många anklagelser de fått för miljöförändringar, men det förändrar inte faktumet att tusentals blev tvångsflyttade. Anthony Regan poängterar att det inte bara var lokalbefolkningen runt gruvan som blev missnöjda och tvingades att se sina hem förstöras och behöva flytta. Bougainviller längs centrala östkusten fick se sina hem försvinna när hamnar och andra relaterade byggnader ersatte dem. Likaså med de bougainviller som bodde längs sydvästkusten där Jabafloeden mynnade ut tillsammans med det avfall som dumpats i den.⁴⁸

Regan påpekar även hur byggandet av gruvan och andra faciliteter orsakade en stor brist på land för odling av främst kakao som var den mest vanliga sysselsättningen på ön. Redan innan byggandet av gruvan var det stor brist på land på ön, och efter byggandet blev det ännu värre.

---

⁴⁴ Parliament of Australia. s 20.

⁴⁵ Vernon. s 269.

⁴⁶ Vernon. s 270.

⁴⁷ Connell. s 380.

⁴⁸ Regan, Anthony J, "Causes and course of the Bougainville conflict" in *The Journal of Pacific History*, 33:3, Routledge, 1998. s 270.

Det innebar att många unga män inte fick möjlighet till egen mark och därmed blev de rastlösa och frustrerade, vilka är ypperliga upprorskandidater ifall ett väpnat uppror påbörjas.⁴⁹

Alla dessa faktorer, grundat i Panguna koppargruva, gav upphov till ett djupt hat gentemot BCL och PNG, och de utlänningar som associerades med dem. Trots allt elände som gruvan symboliserade, var det knappt 10% av inkomsterna som skulle komma att stanna i provinsen.⁵⁰ Det var som Alexis Sarei frågade sig, ledare över provinsregeringen på Bougainville under sent 1970-tal: "Are we to be a fat cow, milked for the rest of Papua New Guinea?".⁵¹ Alla tecken tydde på att svaret på frågan var "ja".

6.1.2 Ilskans väg (1988–2000)

Francis Ona, en gruvarbetare och markägare i närheten av gruvan, hade fått nog och bestämde sig för att skicka ett ultimatum till BCL och PNG. BCL skulle betala 10 miljarder PGK (vilket är ungefär 28 miljarder SEK i dagens valuta) i kompensation för de som berörts av gruvan, 50% av alla inkomster hädanefter skulle gå till Bougainville, gruvan skulle bli lokalägd inom 5 år, och bättre miljökontrollering skulle införas. Ultimatumet var helt orimligt enligt BCL, som vägrade att gå med på det.⁵² Att BCL vägrade att gå med på ultimatumet, i kombination med den uppfattade falska miljöundersökning som ett oberoende nyzeeländskt företag hade genomfört, ledde till att Ona tillsammans med en grupp andra män reste sig i revolt och formade Bougainville Revolutionary Army (BRA).⁵³

I ett antal brev motiverar Francis Ona varför han gjorde uppror, och samtidigt uppmuntrar resten av Bougainville att hjälpa till med vad de kunde. Bland annat refererar han till PNG som: "A so called democracy that has now become a second South Africa".⁵⁴ Inte nog med att han ifrågasätter PNG:s status som en demokrati, men han drar även en koppling till Sydafrikas apartheidsystem. Han anklagar PNG för att ha ett parlament fyllt av korrupta politiker och diktatorer, som inte lever upp till yttrandefriheten och förhindrar att deras röst kommer till tals.⁵⁵

---

⁴⁹ Regan, "Causes and course of the Bougainville conflict" i *The Journal of Pacific History*, 1998. s 275.

⁵⁰ Connell. s 380.

⁵¹ Rolfe, Jim, "Papua New Guinea – The Melting Pot: Ethnicity, Identity, and Separatism in Bougainville, Papua New Guinea" i Wirsing, Robert G, & Ahrari. Ehsan (eds.) *Fixing fractured nations – The challenge of ethnic separation in the Asia Pacific*, Palgrave Macmillan, Houndmills & New York, 2010. s 235.

⁵² Parliament of Australia. s 21–22.

⁵³ Regan. s 277.

⁵⁴ Ona, Francis i Polomka, Peter (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, The Australian National University, Canberra, 1990. s 8.

⁵⁵ Ona i Polomka (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, 1990. s 10.

Han anklagar även PNG för att ha sålt ut Bougainville till västerländska företag som, om de inte blev stoppade, till slut skulle äga hela ön, och utvinna och förstöra den för att nå sina mål.⁵⁶

Ona hade egentligen inte helt fel när han påstod detta. Faktum är att över 200 olika verksamheter på ön var beroende av BCL, vilket i längden innebar att BCL hade inflytande på i stort sett hela Bougainville.⁵⁷ Colin Filer, professor vid Cambridge University, menar att BCL inte sågs som något annorlunda gentemot den kolonisering som skett bougainvillerna i hundratals år. Det var en slags kolonisering av ett företag, vilket sågs som en återupprepning av historien.⁵⁸

Samtidigt som Francis Ona skrev sina brev, höll PNG:s dåvarande premiärminister, Rabbie Namaliu, ett tal till nationen då han förklarade nationellt nödläge på Bougainville. Namaliu menade att rebellerna var farliga för alla, och de förhindrade vardagen att fortgå som den skulle i skolor och på arbeten. Han understryker att de flesta på Bougainville är vanliga laglydiga medborgare till PNG som inte bör utsättas för rebellernas skadegörelse.⁵⁹ Likt Ona använder även Namaliu demokratin som sitt argument, men i detta fall menar han att rebellerna hotar den demokratiska processen i landet, ett uttalande som provinsregeringen med John Momis i spetsen ställde sig bakom.⁶⁰ Det visade sig alltså att BRA inte hade fullt stöd på Bougainville till en början, men detta skulle komma att ändra sig.

PNG:s regering utlovade att totalt krossa den väpnade revolten,⁶¹ och skickade snabbt kravallpolis och säkerhetsstyrkor till ön för att få kontroll på situationen. Samtidigt varnade Namaliu säkerhetsstyrkorna om att inte missbruka sin nyfunna makt i och med nödläget, eftersom det kunde underminera deras jobb om att skapa stabilitet på ön.⁶² Olyckligtvis var inte säkerhetsstyrkorna särskilt disciplinerade, och de lyssnade inte på denna varning. I stället var de väldigt brutala mot lokalbefolkningen som många gånger var oskyldiga och inte hade något med upproret att göra. Bland annat förekom våldtäkter, misshandel, mord, och brännandet av byar.⁶³ Detta hade motsatt effekt till vad Namaliu hade önskat, och snart handlade inte konflikten bara om en gruva, utan dess huvudfokus hade skiftats till secessionsönsknningar.⁶⁴

---

⁵⁶ Ona. s 8–11.

⁵⁷ Regan. s 275.

⁵⁸ Filer, Colin, "The Bougainville rebellion, the mining industry and the process of social disintegration in Papua New Guinea" i *The Asia Pacific Journal of Anthropology*, 13:1, Canberra, 2010. s 2.

⁵⁹ Namaliu, Rabbie i Polomka, Peter (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, The Australian National University, Canberra, 1990. s 13–14.

⁶⁰ Namaliu i Polomka (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, 1990. s 16.

⁶¹ Filer, "The Bougainville rebellion, the mining industry and the process of social disintegration in Papua New Guinea" i *The Asia Pacific Journal of Anthropology*, 2010. s 1.

⁶² Namaliu. s 15.

⁶³ Regan. s 277.

⁶⁴ Connell. s 380–381.

Situationen hade gått från dålig till katastrofal, och allt fler bougainviller började sympatisera med BRA som hade fått se säkerhetsstyrkornas brutalitet.⁶⁵ Trots att bougainvillerna redan sedan en lång tid tillbaka hade starkare kopplingar både kulturellt och etniskt till Salomonöarna, var egentligen ön ganska splittrad i sig. Folk hade liten tilltro till folk utanför familjen och sin språkgrupp, men i och med det stora antalet utlänningar från främst PNG som landsteg på ön, både under gruvans storhetstid men också i och med de inskickade säkerhetsstyrkorna, blev den bougainvilleska identiteten mer definierad än någonsin.⁶⁶ Den svarta hudfärgen som var distinkt för bougainvillerna i jämförelse med resten av PNG, blev en symbol för deras enighet, vilket fick dem att återigen finna nya önskningar om secession.⁶⁷

Premiärminister Namaliu gjorde sitt bästa för att försöka förhandla och komma fram till nya kompensationer för gruvans negativa effekter, men den fortsatta brutaliteten från säkerhetsstyrkorna på lokalbefolkningen, och den nya återuppväckta önskan att bryta sig fria från PNG, gjorde att Namalius strävan var förgäves.⁶⁸ En boll hade satts i rullning som inte gick att stoppa.

Situationen hade blivit så pass allvarlig att PNG:s säkerhetsstyrkor var tvungna att retirera och evakuera från ön 1990, och BRA tog fullständig kontroll.⁶⁹ Det dröjde inte länge förrän Ona utropade öns självständighet och Bougainville Interim Government (BIG), med sig själv i spetsen. Med PNG borta började Ona och BRA leta nya fiender, vars kategori var för evigt expanderande.⁷⁰ Bougainviller som ansetts ha stött PNG började att bli förföljda och trakasserade utan mycket bevis för deras lojalitet till PNG, och många gånger slutade det i brutala misshandlingar och ibland döden. Allt fler bougainviller bevitnade denna brutalitet och Onas BRA förlorade stora delar av sitt stöd från folket. Det dröjde inte länge innan Bougainville Resistance Forces (BRF) hade formats, som en motpol till BRA.⁷¹

Professor Jim Rolfe poängterar hur konflikten gick från ett självständighetskrig till ett inbördeskrig där hela byar, klaner, och till och med familjer, kunde vara delade mellan de som stöttade BRA, och de som stöttade BRF och den nationella regeringen.⁷² I samband med detta hade Ona och BRA gått från att ses som frihetskämpar och hjältar, till extremister och terrorister.

---

⁶⁵ Parliament of Australia. s 23.

⁶⁶ Vernon. s 267.

⁶⁷ Regan. s 274.

⁶⁸ Regan. s 277.

⁶⁹ Parliament of Australia. s 23.

⁷⁰ Rolfe, "Papua New Guinea – The Melting Pot: Ethnicity, Identity, and Separatism in Bougainville, Papua New Guinea" i Wirsing, & Ahari (eds.) *Fixing fractured nations – The challenge of ethnic separation in the Asia Pacific*, 2010. s 236–237.

⁷¹ Parliament of Australia. s 25.

⁷² Rolfe. s 233–234.

Trots deras minskande inflytande och stöd på ön, var striderna fortsatt hårda under resterande delar av 1990-talet.

Möjligheten för fred öppnades upp på grund av två anledningar. Den första anledningen grundar sig i PNG:s totalomvändning när det kommer till metoder att avsluta konflikten. Mot slutet av 1990-talet hade dåvarande premiärminister av PNG, Sir Julius Chan, försökt skriva kontrakt med legosoldatsföretaget Sandline. Tanken var att de skulle rycka in med sin överlägsna teknologi, och slå ut BRA en gång för alla. Dessa planer läcktes däremot, och flera länder såsom Australien, Nya Zeeland, Salomonöarna, med mera, tillsammans med delar av PNG:s regering självt och stora delar av befolkningen, satte sig emot planerna att använda legosoldater. Premiärminister Chan var tvungen att backa, och alla funderingar på att avsluta konflikten med militära medel övergavs i fördel till fredliga medel.⁷³

Den andra anledningen var Ona och BRA:s fortsatt minskande stöd på Bougainville, som i slutet var så pass lågt att till och med delar av BRA:s ledning började inleda fredsförhandlingar med den nationella regeringen. Våldsamheterna slutade 1998, och 2001 kom det efterlängtrade fredsavtalet Bougainville Peace Agreement (BPA).⁷⁴

Efter ett decennium av krig och elände var konflikten över. Det är den blodigaste secessionskonflikten i hela Stilla Havet någonsin.⁷⁵ Öns ekonomiska och sociala infrastruktur var nästan totalförstörd, och många källor hävdar att mellan 10 000 – 15 000 människor miste livet,⁷⁶ dock finns det källor som går så högt som 50 000 döda.⁷⁷

6.1.3 Hoppets väg (2000–2020)

Fredsavtalet BPA 2001 innebar att Bougainville skulle bli en autonomisk region i PNG, och 2004 skrevs konstitutionen för Autonomous Bougainville Government (ABG) vilket innebar mycket mer självbestämmande för öns befolkning än vad de hade innan konflikten. Avtalet innehöll även ett löfte om en icke bindande självständighetsomröstning inom 15–20 år som möjligtvis kunde leda till ett helt självständigt Bougainville.⁷⁸

Oroligheterna var däremot inte helt borta. BRA existerade fortfarande, dock bara en skugga av sitt forna själv. Australien, Nya Zeeland, Fiji, och Vanuatu, skickade allesammans fredsbevarande trupper som skulle se till att det inte blev för stökigt på ön efter BPA:s signering.

---

⁷³ Parliament of Australia. s 29–39.

⁷⁴ Connell. s 381.

⁷⁵ Rolfe. s 231.

⁷⁶ Parliament of Australia. s 13.

⁷⁷ Rolfe. s 237.

⁷⁸ Rolfe. s 231 & 238.

Trots detta, och kraftigt förminskad styrka, lyckades BRA fortsätta ockupera Panguna koppargruva, men de hade inte kapaciteten att göra några offensiver på de fredsbevarande trupperna.⁷⁹ 2005 dör dock rebelledaren Francis Ona, och med honom försvann all förhoppning för BRA att fortsätta. Trots Onas opopulära status mot slutet av sitt liv, var det många som sörjde hans död, och han fick till och med en statsbegravning med en veckas sorgetid.⁸⁰

Generellt sett ser det ut som att bougainvillerna fick precis som de ville; mer autonomi, och en stark sannolikhet för fullständig självständighet i framtiden. Connell menar dock att PNG enbart gick med på den icke bindande självständighetsomröstningen eftersom den var lovad så långt in i framtiden. 15–20 år är en lång tid, och PNG:s förhoppning var att man till dess kunde övertala bougainvillerna att det var mer förmånligt att rösta för att stanna kvar i landet och ge upp drömmarna på frihet. Minst sagt en svår uppgift med tanke på den decennielånga konflikt som plågade ön, men inte omöjlig.⁸¹

Dessvärre för PNG var de inte så smidiga i överlämningen av mer makt till ABG, och bröt ständigt mot de finansieringslöften de skrivit under på. PNG blev ofta kritiserade för att förhindra Bougainvilles process att bli en autonomisk region på grund av detta, vilket inte hjälpte deras mål att få bougainvillerna att gilla dem mer.⁸² I stället påminde de bougainvillerna om det svek som PNG har visat gång på gång ända sedan självständigheten från Australien och starten på gruvproduktionen på 1970-talet.

Som krav på att få hålla i självständighetsomröstningen efter en 15-årsperiod, behövde Bougainville visa att de hade kapaciteten att klara sig som självständiga, samt att de behövde bli vapenfria. Under både 2000- och 2010-talet var det dessa två mål som stod högst upp på agendan för ABG, och dåvarande president John Momis var övertygad om att de skulle uppnå dessa krav innan omröstningstiden.⁸³ Bland annat jobbade ABG för att få en kraftig ekonomisk tillväxt på ön genom att bygga upp den sociala, ekonomiska, och politiska strukturen.⁸⁴ Med gruvan fortsatt nedlagd, satsades det därmed i stället på kakaoproduktionen. Resultatet blev årliga chokladfestivaler på ön, och en ekonomi som växte kraftigt.⁸⁵

Perioden efter signeringen av BPA kantades dock inte bara av hopp. PNG:s förhoppning var som sagt att Bougainville skulle förbli en del av landet när väl en omröstning började närma

---

⁷⁹ Connell. s 381–382.

⁸⁰ "Bougainville mourns rebel leader Ona", *ABC News*, 2005-07-25, <https://www.abc.net.au/news/2005-07-25/bougainville-mourns-rebel-leader-ona/2066428>. (Hämtad 2024-05-16).

⁸¹ Connell. s 382.

⁸² Connell. s 382.

⁸³ The Bougainville Bulletin, edition 5, 2015. s 10 & 16.

⁸⁴ The Bougainville Bulletin, edition 3, 2015. s 11.

⁸⁵ The Bougainville Bulletin, edition 11, 2017. s 15.

sig, vilket gjorde att de vid ett flertal tillfällen försökte underminera beslut som gynnade en secession. Under 2015 (året då, enligt avtal, Bougainville kunde börja inleda en självständighetomröstningsprocess) började Australien öppna upp diplomatiskt samarbete med ön. Detta svarade PNG på genom att förbjuda australiensare att flyga till ön. Dessvärre för PNG hade de ingen rätt att göra något i den stilen, vilket gjorde att de tvingades backa i frågan.⁸⁶

Vid ett annat tillfälle, 2016, skulle resterande delar av BCL-aktierna överföras från gruvföretaget Rio Tinto till ABG. Återigen blandade PNG in sig, och genomförde en hemlig överenskommelse med Rio Tinto vilket gjorde att en liten del av aktierna skulle ägas av PNG:s regering.⁸⁷ Givetvis blev president av ABG John Momis förargad och menade att det var ett hot mot fredsavtalet BPA som de båda parterna hade skrivit under på, mer än 10 år tidigare. Återigen hade inte PNG någon rätt i frågan, och var tvungna att backa.⁸⁸

Trots PNG:s olyckade försök att underminera Bougainvilles ökande autonomi, kom de båda parterna slutligen fram till att självständighetsomröstningen skulle äga rum 2019. PNG:s regering lovade även att finansiera delar av omröstningen, och ABG lovade att ön skulle vara vapenfritt till dess.⁸⁹ Att ön skulle vara vapenfritt var inte uppskattat av alla öbor. En del bougainviller refererade tillbaka till konfliktdagarna och menade att de inte kände sig säkra över att lämna sina vapen ifrån sig. President John Momis och ABG poängterade dock vikten av att bli vapenfritt, då självständighetsomröstningen var tvungen att ses som legitim i den internationella arenans ögon.⁹⁰

Efter mycket jobb och övertalning lyckades Bougainville bli vapenfritt i slutet av 2018, och därmed hade de gjort sin del i avtalet.⁹¹ PNG:s regering var dock återigen inte lika bra på att göra sin del i avtalet. Den lovade finansieringen för självständighetomröstningen var ofta försenad, och innehöll inte den totala lovade summan. President Momis kritiserade detta ofta, och menade att omröstningsdatumet behövde skjutas upp flera gånger på grund av detta.⁹²

---

⁸⁶ "Papua New Guinea foreign minister announces lifting ban on Australians travelling to Bougainville", *ABC News*, 2015-06-01, <https://www.abc.net.au/news/2015-06-01/bougainville-lifts-travel-ban-on-australians/6512748>. (Hämtad 2024-05-16).

⁸⁷ "Papua New Guinea Government accused of threatening Bougainville peace agreement", *ABC News*, 2016-06-04, <https://www.abc.net.au/news/2016-07-04/papua-new-guinea-accused-of-threatening-bougainville-peace/7567430>. (Hämtad 2024-05-16).

⁸⁸ "Momis slams Rio Tinto deal", *Papua New Guinea Post-Courier*, 2016-06-04, <https://www.postcourier.com.pg/momis-slams-rio-tinto-deal/>. (Hämtad 2024-05-16).

⁸⁹ "Bougainville and Papua New Guinea set target date for independence referendum", *ABC News*, 2016-05-23, <https://www.abc.net.au/news/2016-05-23/bougainville-referendum-set-for-2019/7436566>. (Hämtad 2024-05-16).

⁹⁰ "Weapons disposal vital in referendum preparation", *Papua New Guinea Post-Courier*, 2018-05-24, <https://www.postcourier.com.pg/weapons-disposal-vital-referendum-preparation/>. (Hämtad 2024-05-16).

⁹¹ The Bougainville Bulletin, edition 11, 2017, s 12.

⁹² "Momis hits hard at national government", *Papua New Guinea Post-Courier*, 2019-03-04, <https://www.postcourier.com.pg/momis-hits-hard-national-government/>. (Hämtad 2024-05-16).

Tack vare egen finansiering, den finansiering som kommit från PNG, samt finansiering från andra internationella aktörer såsom Japan, lyckades ABG genomföra omröstningen i december 2019.⁹³ För ett så brett resultat som möjligt besöktes folk på sjukhus och i fängelse, och man såg även till så bougainviller i Australien och Salomonöarna fick sin röst hörd.⁹⁴ Över 200 000 var registrerade som röstberättigade varav 87% av dessa röstade. Resultatet var en överväldigande majoritet som röstade för självständighet, där 98% var för och 2% var mot.⁹⁵ Omröstningen är dock icke bindande och därmed var det PNG:s regering som hade sista ordet, men med tanke på det markanta resultatet hade de inte mycket val än att stödja den. PNG:s premiärminister James Marape svarade på omröstningen med att de var bestämda att se till så Bougainville uppnår sina mål som självständiga.⁹⁶ Något som bara var en dröm tidigare, höll på att bli verklighet för många bougainviller.

Till skillnad från utropandet av RNS 1975, hade nu Bougainville även stöd internationellt, vilket legitimerade deras självständighetskamp ytterligare. Exempelvis började Sydkorea stödja Bougainville med finansiering för återbyggandet av infrastruktur på ön,⁹⁷ och EU öppnade upp diplomatiska kontakter med ABG och lovade dem sitt stöd.⁹⁸

Under 2020 valde bougainvillerna en ny regering under president Ishmael Toroama. I sitt invalstal yrkade han på sitt främsta mål; att se Bougainville självständigt så fort som möjligt.⁹⁹ Sanningen är att det tar tid att överlåta makt från en part till en annan, och det är många förhandlingar som ligger bakom det. Sen återkommer den potentiella problematiken att PNG:s regering kan förkasta omröstningens resultat i framtiden, men det skulle troligtvis leda till en ny konflikt på ön. Allt tyder på att världen kan se ett fritt Bougainville innan 2030, men detta återstår att se.

---

⁹³ "Japan to help fund referendum", *Papua New Guinea Post-Courier*, 2019-05-13, <https://www.postcourier.com.pg/japan-help-fund-referendum/>. (Hämtad 2024-05-16).

⁹⁴ "Bougainville votes overwhelmingly for independence from Papua New Guinea in landmark referendum", *ABC News*, 2019-12-11, <https://www.abc.net.au/news/2019-12-11/bougainville-independence-referendum-result/11787434>. (Hämtad 2024-05-16).

⁹⁵ Connell. s 384–385.

⁹⁶ The Bougainville Bulletin, edition 16, 2020. s 3.

⁹⁷ "Skorea offers to revive ailing economy", *Papua New Guinea Post-Courier*, 2019-11-20, <https://www.postcourier.com.pg/skorea-offers-to-revive-ailing-economy/>. (Hämtad 2024-05-16).

⁹⁸ "EU will continue their support", *Papua New Guinea Post-Courier*, 2019-10-09, <https://www.postcourier.com.pg/eu-will-continue-their-support/>. (Hämtad 2024-05-16).

⁹⁹ "Bougainville elects new president Ishmael Toroama as negotiations on independence from PNG ramp up", *ABC News*, 2020-09-23, <https://www.abc.net.au/news/2020-09-23/bougainville-elects-new-president-ishmael-toroama/12692158>. (Hämtad 2024-05-16).

6.2 Händelsernas påverkningsgrad på separatismprocessen

Utifrån processspårningen har fem händelser uppdragats som anses ha påverkat secessions- och separatismprocessen mer eller mindre. Dessa kommer nu att analyseras en och en med hjälp av Kingsburys motivationslista och den kontrafaktiska strategin, för att bedöma i vilken grad de har påverkat processen.

Första händelsen går att finna redan i början av händelseförloppet, nämligen utropandet av RNS och den dramatik som följde. Denna händelse uppfyller enbart en av Kingsburys motivationer för secession och separatism nämligen: postkoloniala tendenser där övermaktstaten behandlar periferiregionen som en koloni. Efter decennier av kolonialäggande, ville Bougainville äntligen bli fria men PNG hade andra planer, vilket gjorde att de förblev en sorts koloni. Motivationen för orättfärdigt våld skulle också kunnat uppnås, men tack vare Somare och Momis val av den diplomatiska vägen blev det inte så, vilket gjorde att händelsen inte påverkade processen särskilt mycket. Därför bedöms denna händelse enbart vara ”tillräcklig” för separatismprocessen på ön.

Visst, avtalet som PNG och Bougainville kom fram till uppfylldes inte till fullo av PNG, och hatet mot den nationella regeringen växte markant. När den kontrafaktiska strategin används här, går det dock att avgöra att ifall händelsen inte hade skett, hade ändå de andra händelserna skett, särskilt det som grundas i effekterna från Panguna koppargruva. Om bougainvillerna inte hade utropat RNS 1975, skulle ändå gruvan utvecklas och börjat förstöra för lokalbefolkningen, vilket innebär att händelsen inte var nödvändig för att secessions- och separatismprocessen skulle fortgå. Detta leder in i nästa händelse som uppdragats.

Panguna koppargruva och nekandet av Francis Onas ultimatum är det som gjorde att den väpnade konflikten började. Händelsen uppnår flera motivationer i Kingsburys lista: ekonomisk fördrivning, brist på kompensation, ojämlik fördelning av materiell, nekande till grundläggande politiska rättigheter, och postkoloniala tendenser. Med alla dessa motivationer uppnådda, är det inte konstigt att det blev konflikt. Konflikten grundades dock i kompensation, inte separatism, men jag vill ändå argumentera att denna händelse var ”nödvändig” för processen. Denna bedömning motiveras jag med den kontrafaktiska strategin, då resterande händelser inte skulle skett ifall Panguna koppargruva aldrig hade byggts. Det är sant att separatism existerade på ön redan innan gruvan byggdes, men utan den skulle inte konflikten som vi känner till idag trappats upp. Det är dock möjligt att en konflikt skulle kunnat trappats upp på annat sätt, men för detta händelseförlopp är gruvan nödvändig för att resterande händelser ska ske.

Den tredje händelsen är nära kopplad till konflikten som föddes från gruvan, nämligen den brutalitet som PNG:s inskickade säkerhetsstyrkor visade i ett tidigt stadie av konflikten. Det var tack vare denna händelse som konflikten förvandlades från en fråga om ekonomisk kompensation till secessionsönsknings. Utan denna händelse är det möjligt att konflikten skulle slutat i ett fredsavtal som enbart gav kompensation till de som berörts av gruvan, eftersom det var det som de ville ha ut av upproret. Men på grund av säkerhetsstyrkornas brutalitet, som för övrigt uppnår Kingsburys motivationer om orättfärdigt våld, nekande av politiska rättigheter, och till viss grad etnisk diskriminering, började bougainvillerna i stället sträva efter frihet. Utifrån den kontrafaktiska strategin innebär detta också att secessionsönskningarna och det fredsavtal som blev till (BPA), skulle förmodligen inte skett ifall PNG:s säkerhetsstyrkor inte hade visat en sådan brutalitet mot öns befolkning. Därmed är denna händelse definitivt ”nödvändig” för separatismens fortgång.

Den fjärde händelsen som uppdragats går att finna i fotstegen av fredsavtalet. PNG bröt gång på gång de löften de gjort med Bougainville när det kommer till finansiering av återuppbyggnad och överlämningen av makt. De försökte ständigt underminera och göra det svårare för Bougainville att uppnå de krav som ställts på dem, däribland att visa på att de hade kapaciteten att vara självständiga. Finansiering som inte nådde upp till den överenskomna summan, och en långsam maktöverlämning till ABG, ledde till ytterligare frustration mot den nationella regeringen, och önskan att bli separerade från den blev bara större. Det ska noteras att denna händelse inte förändrade något markant i själva processen. Bougainville var redan dedikerade till att bli självständiga och därmed var händelsen inte en nödvändighet för ön att bli självständiga i framtiden. Händelsen uppnår heller inte några av Kingsburys motivationer. Händelsen enbart cementerade önskan för bougainvillerna att bli självständiga eftersom PNG inte höll upp sin del av fredsavtalet till 100%. Därmed bedöms händelsen enbart som ”tillräcklig” för processen.

Den femte och sista händelsen påminner om den föregående, och går att finna mot slutet av den satta tidsperioden. När ett datum för självständighetsomröstningen var satt, passade även PNG här på att underminera processen genom att ge mindre finansiering för omröstningen än lovat, och försök till att stoppa beslut som ledde till mer makt till Bougainville såsom förbudet på australiensiska diplomater att åka till ön. Denna händelse påminner om den föregående även i påverkningsgrad, eftersom Bougainvilles secessions- och separatismprocess redan var i en låst bana när denna händelse skedde. Ifall detta inte skulle skett, skulle processen fortgått oavsett. Det enda PNG lyckades med var att irritera bougainvillerna mer än vad de redan hade gjort, och bougainvillerna blev desto mer beslutsamma över att bli självständiga på grund av det.

Det är dock möjligt för både denna händelse, men även den föregående, att utan dem skulle inte så pass många bougainviller röstat för självständighet. Detta är naturligtvis bara spekulation, men även om dessa två händelser inte skulle skett är jag övertygad om att majoriteten hade röstat för självständighet. Det går även att argumentera att ifall inte PNG hade backat i dessa två händelser, skulle kanske en ny konflikt blossat upp och därmed hade de haft en större påverkan på secessions- och separatismprocessen, eftersom de då hade börjat uppnå vissa motivationer i Kingsburys lista. Dock skedde inte detta, vilket gör att även den femte händelsen, i likhet med den fjärde, bedöms som enbart ”tillräcklig” för processens fortgång.

7. Slutsats

För att underlätta för slutdiskussionen kommer först frågeställningarna att upprepas igen:

- Hur ser händelseförloppet för Bougainvilles väg mot ökad självständighet ut mellan åren 1975 och 2020?
- Vilka är de bakomliggande händelserna som kan tänkas vara avgörande för Bougainvilles secessions- och separatismprocess fortgång?

Den första frågan besvarades genom den första delen i analysen där en detaljerad bild av händelseförloppet mellan 1975–2020 gavs med hjälp av ett rikt och blandat källmaterial. Händelseförloppet börjar med en tid av upptrappning i frustration och förakt mellan bougainviller och PNG:s regering. Detta leder sedan in i en tid av konflikt där de båda parterna utkämpar ett blodigt självständighetskrig med sin början i effekterna av Panguna Koppargruva. Slutligen kommer en tid av fred och framtidshopp som leder till mer självbestämmande för bougainvillerna, och en omröstning för självständighet där en överväldigande majoritet röstade för.

Eftersom det råder forskningsbrist på fallet Bougainville, har denna uppsats lyckats bidra med en hel del. För det första är den forskning som gjorts på Bougainville hittills relativt gammalt. Många verk börjar sitt återberättande av händelseförloppet tidigare än 1975, men de slutar redan när självständighetskriget är över 1998, eller när Bougainville har uppnått autonomisk status som region 2005. Här står denna uppsats ut i mängden i jämförelse med dessa andra verk, eftersom den valda tidsperioden fortgår efter 1998 och 2005, och leder ända fram till 2020 efter självständighetsomröstningen och dess effekter. För det andra är inte de

återberättande som finns särskilt detaljerade, vilket denna uppsats har i mångt och mycket lyckats med.

Med hjälp av den första frågan lyckades jag identifiera fem händelser som har påverkat secessions- och separatismprocessen, vilka jag sedan analyserade ytterligare med hjälp av Kingsburys motivationslista för secession och separatism, samt med hjälp av den kontrafaktiska strategin. Utifrån detta identifierades effekterna av Panguna koppargruva och nekandet av Francis Onas ultimatum, samt PNG:s säkerhetsstyrkors brutalitet mot bougainvillerna, som ”nödvändiga” händelser för processens fortgång. Därmed kan de också klassas som formativa moment som låste fast händelseförloppet i en särskild bana.

De återstående tre händelserna, det vill säga utropandet av RNS och den dramatik som följde, PNG:s brytande av BPA-avtalet, samt PNG:s underminerande av Bougainvilles självständighetsomröstning, bedömdes som enbart ”tillräckliga” för processens fortgång. Dessa händelser såg till att processen fortsatte i den bana som den gjorde, men ifall de inte hade skett, hade förmodligen utfallet blivit detsamma.

I förhållande till forskningsläget inom secessions- och separatismforskningen, kom inte denna uppsats fram till något nytt. Detta är inte förvånansvärt eftersom det redan finns så mycket forskning kring detta. Däremot bekräftade uppsatsens analys mycket av det som redan sagts, vilket är minst lika spännande.

Exempel på detta är hur Aleksander Pavković, Peter Radan, och Damien Kingsbury menar att användandet av orättfärdigt våld bara förstärker separatisternas beslutsamhet. Detta kan synas tydligt i fallet Bougainville då PNG valde att inte använda orättfärdigt våld under utropandet av RNS vilket ledde till ett fredligt avtal, och inte secession. Men sedan när säkerhetsstyrkorna från PNG visade brutalitet efter Francis Onas uppror, förvandlades konflikten till en fråga om secession.

Ett annat exempel är Donald Horowitz teori om att fattiga etniska grupper som lever i periferin av en rikare region, har större sannolikhet att utveckla secessions- och separatismtankar. Även här passar bougainvillerna in eftersom det är en fattig befolkning som lever på en ö tillhörande det rikare PNG. Bougainville stämmer även överens med den teori som Siroky och Cuffe har utvecklat som säger att grupper som har fått känna på viss autonomi och sedan fått det fråntaget, har visat sig ha en större tendens att bli separatister än de grupper som aldrig har haft autonomi eller de grupper som har stor autonomi. Redan 1975 fick Bougainville känna på hur det var att vara en egen stat i några månader i form av RNS, men detta blev sedan fråntaget från dem. De fick även succesivt mer och mer autonomi efter självständighetskriget, vilket kan ha orsakat ännu större incitament för secession när väl

självständighetsomröstningen skedde, eftersom de redan hade fått ett smakprov på mer självbestämmande sen innan.

Denna uppsats har ytterligare cementerat den forskning som tidigare gjorts om secession och separatism, med hjälp av fallet Bougainville, ett fall som inte har fått den uppmärksamhet som det förtjänar i sammanhanget. På så vis har uppsatsen öppnat upp möjligheten för vidare forskning om just detta fall, särskilt i Sverige, där forskning om Bougainville är så gott som obefintligt.

7.1 Framtida forskning

Efter att ha läst källmaterialet slog tanken mig om andra fall i Stilla Havet som har separatism. Ett sådant fall är Nya Kaledonien. Därmed skulle en komparativ undersökning mellan Bougainville och Nya Kaledonien varit mycket spännande. Båda är stillahavsöar, och har ungefär samma befolkningsmängd. Båda har koloniserats och är idag en del av ett annat land: Bougainville är en del av PNG, och Nya Kaledonien är en del av Frankrike. Båda har även haft en självständighetsomröstning. Det som avviker dem emellan är att nästan 98% av de röstande i Bougainville röstade för självständighet, men i Nya Kaledonien var det nästan 57% av de röstande som var för att förbli en del av Frankrike. Vad finns det för skillnader mellan dem som kan förklara de skilda viljorna? Vad kan man lära sig om secession och separatism utifrån detta?

Utöver denna spontana forskningsidé går det även bra att fokusera på enbart Bougainville, som fortfarande har mycket att ge tack vare forskningsbristen. Exempelvis kan framtida forskare titta längre fram i tiden och se effekterna av den eventuella självständigheten 2027. Det går också bra att ställa mer normativa frågor till materialet än beskrivande. Det finns många möjligheter för mer forskning när det kommer till Bougainville, och jag uppmuntrar framtida läsare att göra just detta.

8. Käll- & litteraturförteckning

8.1 Källhänvisning

8.1.1 Tryckta källor

Connell, John, "Bougainville: A New Pacific Nation?" i *Small States & Territories*, 3:2, 2020.

Filer, Colin, "The Bougainville rebellion, the mining industry and the process of social disintegration in Papua New Guinea" i *The Asia Pacific Journal of Anthropology*, 13:1, Canberra, 2010.

Griffin, James, "Movements towards secession 1964–1976" i Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M (eds) *Bougainville before the conflict*, ANU eView, Australia, 2015.

Griffin, James, "Origins of Bougainville's Boundaries" i Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M (eds) *Bougainville before the conflict*, ANU eView, Australia, 2015.

Havini, Moses i Polomka, Peter (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, The Australian National University, Canberra, 1990.

Namaliu, Rabbie i Polomka, Peter (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, The Australian National University, Canberra, 1990.

Momis, John, "Shaping leadership through Bougainville indigenous values and catholic seminary training – A personal journey" i Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M (eds) *Bougainville before the conflict*, ANU eView, Australia, 2015.

Ona, Francis i Polomka, Peter (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, The Australian National University, Canberra, 1990.

Parliament of Australia, *Bougainville: The Peace Process and Beyond*, Canberra, 1999.

Polomka, Peter (ed.), *Bougainville: Perspectives on a crisis*, The Australian National University, Canberra, 1990.

Regan, Anthony J, "Causes and course of the Bougainville conflict" i *The Journal of Pacific History*, 33:3, Routledge, 1998.

Rolfe, Jim, "Papua New Guinea – The Melting Pot: Ethnicity, Identity, and Separatism in Bougainville, Papua New Guinea" i Wirsing, Robert G, & Ahrari. Ehsan (eds.) *Fixing fractured nations – The challenge of ethnic separation in the Asia Pacific*, Palgrave Macmillan, Houndmills & New York, 2010.

The Bougainville Bulletin, edition 3, 2015.

The Bougainville Bulletin, edition 5, 2015.

The Bougainville Bulletin, edition 11, 2017.

The Bougainville Bulletin, edition 16, 2020.

Vernon, Don, "The Panguna Mine" i Regan, Anthony J, & Griffin, Helga M (eds) *Bougainville before the conflict*, ANU eView, Australia, 2015.

8.1.2 Otryckta källor

"Bougainville and Papua New Guinea set target date for independence referendum", *ABC News*, 2016-05-23, <https://www.abc.net.au/news/2016-05-23/bougainville-referendum-set-for-2019/7436566>. (Hämtad 2024-05-16).

"Bougainville elects new president Ishmael Toroama as negotiations on independence from PNG ramp up", *ABC News*, 2020-09-23, <https://www.abc.net.au/news/2020-09-23/bougainville-elects-new-president-ishmael-toroama/12692158>. (Hämtad 2024-05-16).

"Bougainville mourns rebel leader Ona", *ABC News*, 2005-07-25, <https://www.abc.net.au/news/2005-07-25/bougainville-mourns-rebel-leader-ona/2066428>. (Hämtad 2024-05-16).

”Bougainville votes overwhelmingly for independence from Papua New Guinea in landmark referendum”, *ABC News*, 2019-12-11, <https://www.abc.net.au/news/2019-12-11/bougainville-independence-referendum-result/11787434>. (Hämtad 2024-05-16).

”EU will continue their support”, *Papua New Guinea Post-Courier*, 2019-10-09, <https://www.postcourier.com.pg/eu-will-continue-their-support/>. (Hämtad 2024-05-16).

”Japan to help fund referendum”, *Papua New Guinea Post-Courier*, 2019-05-13, <https://www.postcourier.com.pg/japan-help-fund-referendum/>. (Hämtad 2024-05-16).

”Momis hits hard at national government”, *Papua New Guinea Post-Courier*, 2019-03-04, <https://www.postcourier.com.pg/momis-hits-hard-national-government/>. (Hämtad 2024-05-16).

”Momis slams Rio Tinto deal”, *Papua New Guinea Post-Courier*, 2016-06-04, <https://www.postcourier.com.pg/momis-slams-rio-tinto-deal/>. (Hämtad 2024-05-16).

Nangoi, Donald, ”PNG, B’ville agree on latter’s independence”, *Papua New Guinea Post-Courier*, 2021-07-07. <https://postcourier.com.pg/png-bville-agree-on-latters-independence/>. (Hämtad 2024-05-09).

”Papua New Guinea foreign minister announces lifting ban on Australians travelling to Bougainville”, *ABC News*. 2015-06-01, <https://www.abc.net.au/news/2015-06-01/bougainville-lifts-travel-ban-on-australians/6512748>. (Hämtad 2024-05-16).

”Papua New Guinea Government accused of threatening Bougainville peace agreement”, *ABC News*, 2016-06-04, <https://www.abc.net.au/news/2016-07-04/papua-new-guinea-accused-of-threatening-bougainville-peace/7567430>. (Hämtad 2024-05-16).

Saunders, Toby, ”How many countries are there in 2024?”, *BBC: Science Focus*, 2024-01-05. <https://www.sciencefocus.com/planet-earth/how-many-countries-are-there>. (Hämtad 2024-05-09).

”Skorea offers to revive ailing economy”, *Papua New Guinea Post-Courier*, 2019-11-20, <https://www.postcourier.com.pg/skorea-offers-to-revive-ailing-economy/>. (Hämtad 2024-05-16).

”Weapons disposal vital in referendum preparation”, *Papua New Guinea Post-Courier*, 2018-05-24, <https://www.postcourier.com.pg/weapons-disposal-vital-referendum-preparation/>. (Hämtad 2024-05-16).

8.2 Litteraturhänvisning

Breen, Bob, *The Good Neighbour: Australian Peace Support Operations in the Pacific Islands 1980–2006*, Cambridge University Press, Cambridge, 2016.

Buchanan, Allen, ”Theories of Secession” i *Philosophy & Public Affairs*, 26:1, Wiley, 1997.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017.

Hakena, Helen, & Nannes, Peter, & Jenkins, Bert (eds.), *NGO:s and post-conflict recovery: The Leitana Nehan Women’s Development Agency, Bougainville*, The Australian National University, Canberra, 2006.

Horowitz, Donald L, ”Patterns of Ethnic Separatism” i *Comparative Studies in Society and History*, 23:2, Cambridge University Press, 1981.

Kingsbury, Damien, *Separatism and the State*, Routledge, London & New York, 2021.

Lindvall, Johannes, ”Fallstudiestrategier” i *Statsvetenskaplig tidskrift*, 109:3.

Pavković, Aleksander, & Radan, Peter, *Creating New States: Theory and Practice of Secession*, Ashgate, Aldershot & Burlington, 2007.

Siroky, David S, & Cuffe, John, "Lost Autonomy, Nationalism, and Separatism" i
Comparative Political Studies, 48:1, SageJournals, 2014.